

K R O N İ K

F İ L İ Z H A D İ S E S İ İLÂMLARIN İCRASINDA HUKUKİ İMKÂN ŞARTI

Kemal Galip BALKAR

Kaza teşkilâtının kurulması cemiyet içinde zuhur eden ihtilâfların yatıştırılmasını hedef tutar. Bu gayenin tahakkuk edebilmesi Mahkemelerden alınan ilâmların icrasına bağlıdır. İcra edilmeyen hükümlerin **amelî kıymeti yoktur.** Bundan dolaydır ki teşkilâtı esasîye Kanununun 54 üncü maddesi ikinci fıkrasında mahkemelerden sadır olan ilâmların infazına Büyük Millet Meclisinin dahi mümanaat edemeyeceğini tasrih eylemiştir. İlâmların icrasını temin için böyle kat'î bir hükmün Teşkilâtı Esasîye Kanununda yer almasının lüzumlu ve faydalı bulunduğu şüphe yoktur. Bununla beraber bu husustaki hüküm ne kadar mutlak olursa olsun icrası istenecek ilâmın nefsinde bazı şartları toplamış olması lâzımdır. Bu şartları haiz olmıyan bir ilâm kanunların verdiği imtiyazlı durumu kaybeder yani icra edilemez. Bu şartların başında hukukî imkân gelir. Pek basit gibi görünen bu şartın ehemmiyetini kaza mercilerine intikal etmiş bir ihtilâf üzerine sadır olan müteaddit ilâmın akibeti açık bir surette göstermektedir. Hadise Zonguldakta cereyan etmiştir. İhtilâfın konusu bir maden arama ruhsatnamesi talebine dair istidanın temin ettiği takaddüm hakkının kime ait olduğu noktasına taallük eylemektedir.

Zonguldak Asliye Mahkemesi İkinci Hukuk Hakimliği açılan davayı vazife noktasından red eylemiş, bu hüküm temyiz mahkemesi Dördüncü Hukuk Dairesince bozulmuş, mahkeme bu bozma üzerine aynen nakleylediğimiz kararı itihaz eylemiştir (Vesika No : 1).

Bu hüküm temyiz mahkemesi Dördüncü Hukuk Dairesinin aşağıya aldığımız 12/9/1952 tarihli ve 5221/3767 sayılı kararı ile bozulmuştur (Vesika No : 2).

Bundan sonra Zonguldak İkinci Hukuk Hakimliği esas 952/472, karar 952/481 sayılı esrara tazammun eden kararı itihaz eylemiştir (Vesika No : 3).

Davalı bu ısrar kararını da temyiz eylediğinden hadise temyiz mahkemesi Hukuk Umumî Heyetince tetkik edilmiş ve esas 4/127, karar 145 sayılı kararla ısrar kararının tasdikine 9/12/953 tarihinde karar verilmiştir (Vesika No : 4).

Artık davanın sona erdiği ve icra safhasına gelindiği sanılır. Filhaki-ka kesinleşen ilâm üzerine icra takibi başlamış ve Zonguldak Birinci İcra Memurluğundan İktisat ve Ticaret Vekâletine bu hususta bir yazı yazılmıştır. Bu yazı elimizde yoktur. Buna Vekâletin verdiği cevaptan mesele- nin mahiyeti anlaşılmaktadır. Bu itibarla İcra Memurluğuna verilen cevap- ı aynen naklediyoruz. Vesika No : 5).

İktisat ve Ticaret Vekâleti bununla iktifa etmeyerek Adliye Vekâ- letine de aşağıya örneği geçirilen tezkereyi yazarak durumu bildirmiş, mütalâa istemiştir (Vesika No : 6).

Adliye Vekâleti aşağıya sureti alınan tezkere ile buna cevap vermiş ve işin içinde bir zuhul olduğunu beyan eylemiştir. (Vesika No : 7).

Kesinleşmiş ilâmı icra ettirmek imkânını bulamıyan davacı bu defa İktisat ve Ticaret Vekâleti aleyhine Devlet Şurası Altıncı Dairesinde bir dava ikame eylemiştir; bu davanın konusu ad iyede aleyhine dava açılan Nazım Adasal'a arama ruhsatnamesi verilmesine dair ittihaz olunan kararın iptalidir. Altıncı daire sureti aşağıya alınan kararlar bu davayı red etmiştir (Vesika No : 8).

Bu vesikaların incelenmesinden çıkan netice şudur: avukat müvek- kilinin şikâyetini dinlerken ihtilâfın mahiyetini teşhise gayret etmeli, hiç olmazsa idarî karar ve muamelenin iptali suretiyle elde edilecek bir hak- kı adliye mahkemesinden istememek lâzımgeldiğini bilmeli ve davasını bu esasa uygun olarak açmalı idi. Denebilir ki bu hadisede davacı avuka- tı kadar temyiz mahkemesi de aldanmıştır. Bu tarzda ileri sürülecek bir müdafaa ne kadar doğru olursa olsun avukatın müvekkilini zarardan kur- tarmaz. Bu sebeple mazeret avukatın meslekî hata ve kusurunu bertaraf etmez.

Davanın iyi düşünmeden ve hadisenin hukukî mahiyetine nüfuz et- meden açılmasının meydana getirdiği bu neticeden tatbikatçıların işe başlarken ne kadar titizlik göstermeleri ve dikkat etmeleri lâzımgeldiği pek açık olarak anlaşılmaktadır.

(Vesika No : 1)

ZONGULDAK ASLİYE İKİNCİ HUKU MAHKEMESİ İ L Â M İ

- Esas No : 951/391
 Karar No : 952/232
 Yargıç : Ali Rıza Azak 4922
 Kâtip : Ce'âl Kaya
 Davacı : Mehmet Ali Filiz, Zonguldak Fevzipaşa caddesi Filiz apartmanı altında parçacı Tüccar
 Vekili : Zonguldak barosunda kayıtlı avukat Fuat Arkan
 Davalı : Nazım Adasal, Ankara Sanayi caddesi koloğu apartmanı No: 7 de Maden Komandit Şirketi mühendisi
 Vekili : Zonguldak barosunda kayıtlı avukat Hüseyin Cahit Gürol
 Dava : Maden bulmada tekaddüm ve ruçhan hakkının tesbiti

Davacı vekili Zonguldak noterliğinin 7/6/949 tarihli 6763 sayılı vekâletnameye istinaden 3/2/951 tarihinde kaydolunan ve 14/3/951 tarihli cevaba cevap dilekçelerinde iddiasının özeti :

Müvekkilinin Zonguldak Hüseyin Çavuş oğlu köyü sınırları içinde manganez madeni cevheri arama ruhsatnamesi alabilmek için 948yılı içinde mühendis olan davalıyı çağırıp masraf ve külfet ihtiyar ederek mahalline getirip tetkik ettirmiş, davalı mezkûr mahalde maden olmadığını ileri sürerek hile ve desise ile müvekkilini kandırmış ve bu suretle itimadını suistimal ederek ruhsatname almasına mani olmuş ve bir müddet sonra İstanbuldan istida ile müracaat ederek kendi namına gizlice muamelesini yaptırmış ve 950 yılının onuncu ayında Zonguldağa gelmiş müvekkiline gözükmemiş ve madeni Rasih Selcan ve ortakları şirketine devrederek onlarla muayyen nisbetde ortaklık tesis eylediğini öğrenmiş üzrine Zonguldak noterliğinden 11/11/950 tarih 17115 sayılı ihtarnameyi keşide ederek madeni bulan kendisi olduğunu Nazım Adasalin ruçhan hakkı olmadığı aksi halde mahkemeye müracaat ile muamelelenin iptalini ve maruz kaldığı zarar ve ziyan ve masrafını dava edeceğini bildirmiş olduğu halde buna rağmen şirket faaliyete geçmiş bulunmuştur. Madenleri arama ve işletme hakkındaki kanun taş ocakları nizamnamesi şahitle davasını isbat edeceğinden madeni bulan müvekkili

olduğunun ve ruçhan hakkının tanınmasının masraf ve vekâlet ücretinin davalıya yükletilmesini dava etmiştir.

Davalı Denizli noterliğinin 14/2/951 tarih 1161 sayılı vekâletnamesine istinaden 16/2/951 tarihli dilekçede iddia ve savunmasının özeti :

Dava idari olduğundan daniştaya ait bulunduğunu iki tarafın tüccar olması ticari muameleden doğmuş olması dolayısıyla ticaret mahkemesine ait bulunduğu sübut delillerinin dava dilekçesine eklenmemiş bulunduğu gösterilen mevzuatın hangi maddelerine temas ettiği yazılmadığı davanın kıymeti gösterilmediği yetgi ve vazife cihetleri mahkemece hal olunduktan ve noksanlar ikmâl olunduktan sonra esasa cevap vereceğini ve 28/2/951 tarihli cevapta dahi evvelki savunmalarında ısrar etmekle beraber davanın konusuna göre şahitle isbat edilemeyeceğini yazılı vesika ibraz etmesi icab etmesi ve devlet şurasının kararı tarih ve numarasından bahsederek noksanları ikmâl olunmadıkça selâhiyet ve vazife itirazları hal olunmadıkça esasa cevap veremeyeceğini bildirmiştir. Mahkeme 14/3/951 tarih 17/16 sayılı kararlar maadin nizamnamesinin 98. nci maddesinin şumulüne girmekte olduğundan ruçhan hakkı davasının rüyet ve intacı daniştayın görevi dahilinde olduğundan davanın bu yönden reddine karar vermiştir.

Davacı vekili tarafından temyiz edilmiş yargtay 4. ncü hukuk dairesinin 11/5/951 tarih 4990/3684 sayılı ilâmı (Dava İdare aleyhine açılmış olmayıp bir fert aleyhine ikame edilmiş olmasına ve maddi hadiselerin tesbiti ta'lebine matuf bulunmasına ve maadin nizamnamesinin 98. nci maddesinin hadise ile ilgisi bulunmamasına binaen davaya bakılmak gerekli iken bundan zuhul ile yazılı şekilde karar verilmesi yolsuz ve temyiz itirazları yerinde görüldüğünden hükmün bozulmasına) karar verilmiştir.

Uşu'üne göre dava açıldıktan ve iki taraf vekilleri dinlendikten sonra varit olan bozma ilâmına uyulmasına karar verilmiştir. Davacı taraf müvekkili Zonguldağa bağlı Hüseyin Çavuş oğlu köyünün sınırları içinde manganez madeni bulmuş bundan numune'ler aldığı ve eskiden tanıdığı davalıyı İstanbul'dan Zonguldağa getirtmiş olduğu nakliye ve yiyecek masrafı müvekkili tarafından temin edilerek bir çok kimselerle madenin bulunduğu yere gittikleri ve birlikte maden sahsını dolaştıkları ve numuneler alarak hazırlık yaptıktan sonra davalı bu madenin gayet kıymetli ve bol olduğunu anlamış ve bulma ruçhan kârını müvekkillerine reva görmeyip ve bundan ötürü bu işlerden anlamayan müvekkiline burada manganez madeni olmadığını ve istihsa'i mümkün bulunmadığını söylemiş ve ücreti dahi verilmiş davalı İstanbul'a giderek orada istida ile Hüseyin Ça-

vuşoğ'u köyü hududu içinde kendisi manganez bulmuş olduğunu ileri sürmüş ve imtiyazının kendisine verilmesini istemiş ve keyfiyet Zonguldak alâkalı dairelerinden tahkik edilmiş isede, müvekkili bundan haber alamamış ve davalıya ruhsatname verilmiş bulunduğu ve büyük bir sermayeye tevakkuf eden bu işi şirketle ortak olarak işletmeye baş'adıkları dört bin ton cevher çıkarıldığı ve şehire sevk olunup stok edilmiş satılmak üzere bulunduğu ve bu suretle davalı müvekkilinin itimadını ve mesleki vazifesini kötüye kullanarak hile desise ile aynı madeni kendisi bulmuş gibi imtiyazını alması kanun ve adalete uygun olmadığını ve ruhan hakkı olarak maadin ruhsatnamesinin müvekkiline verilmesi lâzım geldiğini bunu isbat ve karara bağladıktan sonra idari kararın bozulmasına ayrıca dava açılacağına tazminat talepleri ayrı bir dava olacağını davasını müvekkili ile davalarının bu iş hakkında konuşmalarında hazır bulunanlar rehberlik edenler çalışanlarla isbat edeceğini ve 21/9/951 tarihli islah dilekcesiyle dava arzuhalinde müvekkili davalı mühendisi 948 yılı ortalarında maden yerine getirmiş olduğu zuhulen yazılmış olduğundan daktilo hatası olduğundan bunun 947 ortalarında olduğunu islah suretiyle kabul edilmesini istemiştir.

Davalı vekilinin sözlü olarak zabıtnamede ve yazılı olarak verdiği 23/5/952 tarihli dilekçesinde savunmalarının özeti:

Dava bir tesbit davası mahiyetindedir. Medeni kanununun 25 nci maddesi gibi ruiyetine kanuni imkân olmamakla reddi icab eder. Davanın hukuki hiç bir mesnedi yoktur. 15/2/951 tarihli lâyhada yazılı olduğu gibi davacı hukuki sebepleri hangi kanun hangi maddeye dayanarak dava açılmış olduğu açıklanmıştır. Müvekkili Nazım Adasal Rasih Selcan, İhsan Seler Komandit Şirketine devretmiş olmakla husumet şirkete tevccuh eder. Dava arzuhalinde davacı tarafından madenin 948 tarihinde bulduklarını yazmış ve böylece teminine gitmiş ve 6/9/951 tarihli celsede kendi talebi üzerine davacı vekili madenin bulma ve gösterme işi 948 de olduğunu açıklamış bulunduğu ve müvekkilinin 947 senesinde aynı sahaya ruhsatname almak için müracaatlarının Bölge Ekonomi Müdürlüğünden sorulmasını mahkemeden talep etmesi üzerine 21/9/951 tarihli dilekçe ile H.U.M.K. nun 80. nci maddesi gereğince maddi hata olduğundan 947 senesi olarak tashihini istemiştir. Davada yazılı ve sözlü olarak 948 de olduğu beş def'a geçmiştir. Usulün 80. nci maddesi yazı ve hesap hatalarına münhasırdır. Ruhan hakkının tarih ve zamanla belli olacağına göre bir dakikanın dahi önemi vardır. Bölge Ekonomi Müdürlüğünün cevabında müvekkili 11/11/947 tarihli dilekçe ile müracaat ettiği ve 21/9/949 tarihinde 113/8 sayılı ruhsatname kendisine verildiği bundan davacının id-

dia ettiği tarihten daha evvel müracaat edilmiş ruhsatname alınmış şahitlerin ifadesinde bunu teyit etmiş bundan bir sene sonra 948 de madeni bulmak göstermek iddiası varit olamayacağı ve islâhı dahi kabul ettiklerinden davacının reddi icab eder. Davacının ruhsatname almak için müracaat ettiğine dair delil ikame etmemiştir. Davacı halen davalının işletmede olduğu madeni kendileri bulunduğunu afaki olarak iddia etmiştir. Müvekkili ile hangi sahaları gezdiklerini hudutlarını ve sahayı göstermemiştir. Davacı maddi hiç bir fedakarlıktan kaçınmadığı için şahit bulmakta güçlük çekmemiştir. Şahitlerinin ifadeleri arasında dahi ayrılık vardır. Müvekkili Zonguldak maden mektebinde tahsilini yaptığı ve maden işlerinde senelerce çalıştığı davacının şahitleri dahi ifade etmiş olduğunu ve müvekkili Zonguldak ve havalisini işletmelerde ve serbest olarak çalışmak dolayısıyla çok iyi tanınmaktadır. Davacı ise maden işleriyle alâkası olmayan oto yedek malzemesi satan bir tüccardır. Davacı bu sahaların müvekkili tarafından bilinmeyeceği iddiasındadır. 947 senesinde çıkan maden tetkik ve arama enstitüsü mecmuasının 98 ve müteakip sahifelerinde ve bu kitaptan alınan 931 senesinde yapılmış krokide yazılı olduğu gibi bu sahaların maden sahası olduğu hükümetce bilinmektedir. Madeni bularak davacıya haber veren Şahit Eyüp Arslan olduğuna göre ruçhan hakkı onun ve başkalarının dahi ortaya çıkması muhtemeldir. 26/Mart/1322 tarihli maden nizamnamesinin onuncu vesair maddeleri ve muhtelif tamimler bu işi bir esasa bağlamıştır. Son savunma dilekçesinde maddeyi ve genelgeleri aynen yazmakta ve devlet şurası tarafından verilen kararları yazmakta ve neticeden hiç bir kanuni mesnedi olmayan davalının reddine masraf ve vekâlet ücretinin davacıya yükletilmesine karar verilmesini istemekten ibarettir.

Yargılama olayları maddi ve hukuki mucip sebepler iki tarafın delillerinin münakaşası :

Tafsilatı bozmadan evvel ve sonra düzenlenen mahkeme zabıtnamelerinde iki tarafın dosyası içinde bulunan yazılı iddia ve savunma dilekçelerinde ve iki tarafın gösterdiği dinlenen ve talimatla alınan şahitlerin ifadelerinde davacının tebliğ ettirdiği ihtarnamede Zonguldak maden bürosundan gelen cevapta yazılıdır.

1 — Davacı taraf Zonguldağa bağlı Hüseyin Çavuş oğlu köyünde mangane madeni bulmuş imtiyaz ve ruhsatnamesini alabilmek için madeni tetkik ettirmek üzere eskiden tanıdığı maden mühendisi davalı Nazım Adasal bu iş için İstanbuldan — Zonguldağa getirtmiş olduğunu maden yerini ve numunelerni tetkik ettirdikten sonra davalı hakikat hilâfına maden istihsali mümkün olmadığını ve manganez madeni olmadığını

ğını bildirmesi üzerine bu sözüne inanarak, kanarak hükümet makamlarına müracaat etmediğini ve ruhsatname almadığını aradan zaman geçtikten sonra davalı gösterdiği yerde gösterdiği manganez madenin hükümetten ruhsatnamesini alarak şirkete devrederek ortaklama işlemeğe başladıklarını öğrenmiş ve bu suret'e kendisini kandırmış olduğundan mezkûr madeni bulmakta kendisinin ruçhan hakkının sübutuna karar verilmesini istemiştir.

Yargıtay ilâmında kabul edildiği gibi dava idare aleyhine açılmış değildir. Davacı idare aleyhinde dava açarak Nazım Adasal'a verilen ruhsatnamesinin iptalini madeni kendisi bulduğundan kendisine ruhsatname verilmesini dava etmiş olsaydı bu dava idarî ve Danıştaya ait ve maden nizamnamesinin ve genelgeler ve devlet şurası kararları buna delil gösterilerek selâhiyet bakımından davanın reddi icabederdi. Halbuki dava madeni bulmakta hakkı tekaddüm ve ruçhan maddi hadiselerinin tesbiti talebine matuftur. İdarî bir kararın iptali talebi değildir. Davalı vekilinin bozma ilâmından evvel olduğu gibi bozma ilâmından sonra ve yazılı son savunmasında davanın idarî ve danıştaya ait olduğu hakkındaki iddia ve delilleri davanın konusuna göre varit görülmemiştir. Uyulan bozma ilâmı dahi bunu ortadan kaldırmıştır.

2 — Davalı tarafın bozma ilâmından evvel ve sonra iki tarafın duçar olduğu hadise ticarî işlerden bulunduğu Ticaret kanunu ahkâmına tabi olduğu dava asliye hukuk mahkemesinde açıldığı vazifeszlik kararı verilmesi hakkındaki savunmaları dahi yersizdir. Davacı, Davalıdan mukaveleli mukavelesiz tazminat talebinde bulunmadığı aralarında ticarî bir muameleden alış verişten bahsetmediği iki taraf arasında madeni bulmakta tekaddüm ve ruçhan hakkının tesbiti davasının Ticaret kanunu ve Ticaret mahkemesile ilgisi görülememiştir.

3 — Zonguldak Maden bürosunun cevabı tezkeresinde (Zonguldak ilinin Devrek ilcesine bağlı Hüseyin Çavuş oğlu köyü civarında kuzeyi ayvatlar köyü camii, Hüseyin Çavuş oğlu Cami hattının Karapınar köyü ilkokulu Çağllar köyü mescide hattı ile birleştiği noktadaki beton sütundan Hüseyin Çavuş oğlu camiine doğru hat, Doğusu Hüseyin Çavuşoğlu köyü camiinden kabaca köyü mescidine doğru hat, Güneyi Kabaca köyü mescidi ayvatlar köyü camii hattının çağllar köyü mescidi, karapınar köyü ilk okulu hattı ile birleştiği noktadaki betondan kabaca köyü mescidine doğru hat, Batısı Kabaca köyü mescidi, ayvatlar köyü camii hattının çağllar köyü mescidi karapınar köyü ilk okulu hattı ile birleştiği noktadaki beton sütundan ayvatlar köyü camii Hüseyin Çavuşoğlu köyü hattının çağllar köyü mescidi, karapınar köyü ilk okulu hattı ile birleşti-

ği noktadaki beton sütuna doğru hat arasında hudutları yazılı sahada manganez madeni aramak üzere 11/11/947 tarihli dilekçesine müsteniden Yüksek maden mühendisi Nazım Adasal namına 21/9/949 tarihinde 113/8 sayılı arama ruhsatnamesi verilmiş ve ahiren bu ruhsatnamedeki hak ve vecibelerini 19/9/950 tarihinde il idare kurulunda ferağ suretile Ankara'daki sanayi caddesinde Koloğlu apartmanında No: 7 de Maden Komandit Şirketine devrettiği ve halen sözü geçen saha ile bir alâkası bulunmadığı ve Hüseyin Çavuşoğlu köyünde manganez ve sair madenler aramak üzere Başkaca müracatının bulunmadığı) bildirilmesi üzerine davalı vekilinin müvekkili sözü geçen madeni Rasih Selcan ve İhsan Seler Komandit Şirketine devretmiş olduğundan müvekkiline husumet teveccüh etmeyeceği hakkındaki savunması dahi yerinde görülmemiştir. Çünkü davacı menkul veya gayri menkul bir şeyin üzerinde mülkiyet ve istihak dava etmemiştir. Davalı Nazım Adasal usulüne uygun olarak istihsal ettiği maden arama ruhsatnamesini adı geçen Komandit Şirkete satabilir. Davacının elinde ruhsatnamesi yoktur. Bundan dolayı Komandit Şirketinden hiç bir hak dava edemez. netekim Komandit Şirkete keşide ettirdiği 11//11/950 tarihinde tebliğ edilen 17115 sayılı ihtarnameye şirket cevap bile vermemiştir. Ruçhan hakkının davacı ile davalı Nazım Adasaldan hangisine ait olduğu davanın konusuna göre şirketi alâkadar etmez. Ve bu davada şirkete teveccüh etmez.

4 — Davalının savunmalarında davada kıymet gösterilmediği usulüne göre bunun tesbit ettirilerek peşin harçtan noksan kalan miktarının ikmal ettirilmesi savunması dava konusuna göre varit değildir. Çünkü davanın sulh mahkemesine ait olduğu iddia etmemiştir. Davanın asliye işi olduğunu kabul ettikten sonra kıymetsiz davalardandır. Davacı davalıdan bir şeyin ifa ve itasını istifa ve ita edemediği takdirde muayyen bir meblâğın kendisine tediyesi talebinde bulunmamıştır. Maden bulma işinde takaddüm ve ruçhan hakkının sübutunu dava etmiştir. Kanuni mevzuatda olan emsali gibi bunun kıymetinin takdirine imkân ve lüzum görülmemiştir. Davacı dilekçesinde sübut delili maden kanunu taş ocakları nizamnamesi ve şahit göstermiştir. Şahit listesinin bir sureti diğer tarafa tebliğ edilerek mahkemeye verilmiştir. Bunun dava arzuhaline eklenmesi zaruri değildir. Davanın gösterilen mevzuatın hangi maddelerine temas ettiği dilekçelerde yazılmamış olması dahi kanuni bir noksan değildir. M. K. nun 1. nci maddesi bunu açıkca göstermektedir. Davalı tarafından ileri sürülen M. K. nun 25. nci madde ismi ihtilâfa mahal veren kimse hakkında olup hadise ile ilgisi görülmemiştir. Davanın konusuna göre davalı tarafından şahitle ispat edilemeyeceği yazılı vesika icabettiği dahi yersiz görülmiştir. Dava konusu mukavele veya senede

müstenit alacak davası değildir. Yargıtay ilâmi gibi fertler arasında ruçhan hakkının maddi hadiselerinin tesbiti talebine matuf bulunduğundan emsali davalar gibi şahitle isbat edilebilir.

5 — Davacı dava arzuhalinde ve mahkeme zabıtnamesinde müvekkilinin madeni bulması ve davalıyı getirtip göstermesi 948 yılının yaz aylarında olduğunu yazılı ve sözlü olarak söylemiştir. Bunun daktilo hatası olduğu varit değildir. Açıkca bir hatadır. Bu hatasını usulün 80 nci maddesi gereğince davalıya tebliğ edilen 21/9/951 tarihli dilekçe ile 947 olarak tashih edilmesini istemiştir. Bu iş müddeabihî tezyit etmiş değildir. Usulün 80. nci maddesi iki tarafın zahir ve açık olan yazı hataları daima tashih olunacağını amirdir. Usulün 83. ncü maddesi gereğince islâh dahi kabul olunabilir. İslâhtan sonra 947 yaz aylarında olduğu iddia edilmiş şahitler hadiseyi bu aylarda nihayet Eylül ayında göstermesi ve ortada bir kayıt ve bir yazı bulunmaması ve maden işinin davalının şirkete devrettiği ihtarname tarihi olan 7/11/950 de öğrenmiş olması hadisenin vukuu tarihinde hata etmiş olabilir. Ve dilekçe vekil tarafından yazılıp verilmiş olduğundan müvekkilinden yanlış kavramış olması da varit olabilir. Bununla beraber davacı davalının halen işletmekte olduğu madeni bulmuş ve aynı maden davalıya tetkik ettirilmiş olduğunu iddia etmektedir. Davalı tarafından müvekkilinin 947 senesinde bulunduğu ve 11/11/947 tarihli dilekçesiyle arama ruhsatnamesi istediği madenin başka bir maden ve davacının bulunduğu madenin başka bir maden olduğunu ileri sürmemiştir. İki taraf bulunan madenin aynı maden olduğundan ve halen işletmekte olan maden olduğunda birleşmektedir. ayrıldıkları cihet madenin 947 yılında davalı Nazım Adasal tarafından bulunduğu ve davacı taraf dava arzuhalinde ve zabıtnamede 948 de bulunduğunu yazmış ve ifade etmiş olduğuna göre ve tashih ve islâhı dahi muteber ve kabul edilmediğinden 947 de davalı tarafından bulunan bir maden için 948 senesinde ruçhan hakkı iddiası yersiz olduğuna daırdır. Bu cihet ise delillerle isbat edilir. İki taraf mahallinde keşif yapılmasını ve davalı şahitlerin dahi mahallinde dinlenmesini ileri sürmüş isede, tekaddüm ve ruçhan hakkının iddia edilen madenin halen işletilmekte olan ve iki tarafca aynı maden olduğu kabul edildiğinden keşiften vaz geçmişlerdir. Esasa müessir olamayacağı anlaşılmış olduğundan masraf ve zamandan tasarruf gayesi ile mahkeme keşif yapılmasında ısrar etmemiştir. Çünkü davacının iddialarında müvekkili İstanbul davalıyı maden uzmanı olarak bu iş için Zonguldağa getirdiğini kendisiyle bu işi bir çok kimselerin yanında konuştuğunu vesait tedarik ederek maden yerine gidip geldikleri otel, lokanta masrafları çektiği ve ücretini verdiği hakkında 21 şahit göstermiş bunların 20 sini dinletmiştir. Bunlardan Eyüp Arslan ve Eyüp

Değer davacı ile maden gittikleri numuneler aldıkları ve bunlardan Neşet 947 Ağustos veya Temmuz ayı içinde davalı Nazım Adasal vapurdan çıktığı, davalının dükkânına geldiği, bahçede oturduğu yiyip içtikleri, davacı çekmeceden maden numunelerini gösterdiği 500 liraya pazarlık ettikleri Beycumada at hazırlanması için telefon edildiği şoför Akifle gittikleri, akşam geldikleri ertesi günü kazma kürek alıp gittiklerini ve bu bir kaç def'a tekrara ettikleri Otelde yattığı neticede maden vardır astarı yüzünden pahalı çıkar dediğini ve bir kâğıt yazarak Mehmet Ali Filizin kendisinden bir hak talep etmeyeceğine dair davacıya verdiği ve Mehmet Ali Filiz mademki maden yoktur ne hak isteyeceğim diyerek kâğıdı yırtmış olduğunu ve davalı İstanbula dönüp gittiğini ve bunlardan kamyoncu Cemâl Yılmaz davacıya, davalının yanında kazma kürek verdiğini ve 144 plâka sayılı şoför Akif ve 169 plâka sayılı şoför Cemâl Soysal bir kaç def'a iki tarafı ve bir def'a davalının karısını hep birlikte Beycumaya getirdiğini bunlardan Hüseyin Değer orman içinde taş gibi siyah bir şeyler Eyüp Arslan davacı ve kendisine gösterdiğini ve davacı mühendise gösterelim dediğini bunlardan Mehmet Bayrak ve Selim Değer iki taraf maden ararken numuneler alırken gördüğünü bunlarda Beycumadan kahveci Kâmil Öztürk iki taraf gidip gelirken kehvesine oturup kahve içtiklerini bunlardan Seyit Ali Demir davacının dükkânının vitrininde numune gördüğünü ve Nazım Adasalı çağırdım göstereceğim dediğini bunlardan Ahmet Gürdal davacı mühendisi getireceğini, kendisine söylediğini ve mühendis geldiğini kendisiyle görüştüğünü çiftliğinde maden arama yapmasını teklif ettiğini ve mühendis Amerikadan 1000 lira kıymetinde bir alet getireceğini bunlardan Cemâl Öztamur davalının kendi lokantasında yiyip içtiğini, sepetlerle madene giden yiyecek masraflarını davacı kendisine ödediğini vesaire gibi zaman, mekân ve hadise hakkında ifadeler vermişlerdir. Şahit Manifaturacı Namık Çağlı 22/10/947 tarihinde kendisi Hüseyin Çavuşoğlu köyünde manganez madeni için ruhsatname verilmesi hakkında müracaat ettiğini bunu davacı Mehmet Ali Filiz duyarak kendisi mühendis getirip 600 lira masraf ettiğini, Hüseyin Çavuşoğlu köyünde maden yoktur beyhude masraf etme dediğini, kendisi bu söze aldırmadığını ve kendisinden sonra 11/11/947 tarihinde davalı Nazım Adasal ruhsatname için müracaat ettiğini bunlar Ankara'ya gitmiş her ikisine ruhsatname verilmiş ve iki tarafa verilen maden sahasında aralarında ihtilâf çıkmış, Ankaradan hey'et'ler gelerek her ikisinin Hüseyin Çavuşoğlu köyü civarında maden sahalarının sınırını tesbit etmiş olduklarını buradan dönerken davacı, davalıya çatıştığını ve sahtekâr bana bu kadar masraflar ettirdin diyerek kavga ettiklerini ifade etmiştir. Bütün şahitlerin ifadeleri Eyüp Arslan vasıtasile ilk def'a

madeni bulan davacı Mehmet Ali Filiz olduğu numuneler aldığı dükkânın vitrinine ve çekmecesine koyduğu şahitlere ve bir çok kimselere gösterdiği ve eskiden tanıdığı maden mühendisi Nazım Adasalı getireceğini söylediği ve Nazım Adasal geldiği davacının hesabına otelde yattığı şahit Cemâl'in lokantasında yediği bir ay kaldığı beş def'a maden yerine gidip geldiği bu haller 947 Temmuz, Ağustos Eylül aylarında olduğu ve bulunan maden yeri halen işletilmekte olan maden olduğundan birbirinin ifadesini teyit etmektedir. Şahit Namık Çağlının ifadesi çok önemlidir. Açıkca Mehmet Ali Filizin kendisinden evvel bu maden işine mühendisi getirmiş olduğu, aynı madenin bir sahası hakkında kendisi müracaattan sonra davalı Nazım Adasalın müracaat etmiş olduğu tarihleri söyleyerek ifade etmiş bulunduğu ve dönüşte bunu haber alan davacı Mehmet Ali Filiz mühendis Nazım Adasal ile kavgalarını dahi anlatmış olmasıdır. Davalı vekili şahitlerin 947 bahar, sonbahar aylarında müvekkili ile madeni gezdiklerini muayyen bir zaman tayin edemediklerini ve saha hakkında mutelif köylerin isimlerini zikrettiklerini ileri sürmüş ve fakat müvekkili Nazım Adasalın bu iş için Zonguldağa gelip gelmediği hakkında iddia ve şahitlerin buna dair ifadelerine karşı müsbet veya menfi bir cevap vermemiştir. Davacının oto yedek tüccarı olduğu maden işiyle alâkası bulunmadığını ileri sürmüş, fakat manifatura taciri olan şahit Namık Çağlı aynı yerde manganiz maden ruhsatnamesi almış ve işletmekte bulunduğu halde bunun ticaret sıfatıyla nasıl telif edildiğini bildirmemiştir. Müvekkilinin Zonguldak maden mektebinde tahsilini bitirdiği, müesseselerde ve serbest olarak Zonguldakta bulunduğu her tarafı ve maden sahasını iyi bildiği, şahitlerin dahi ifade ettiğini, madenin Hüseyin Çavuşoğlu ve kabaca köyü çayır köyü gibi ve 947 senesinde çıkan maden tetkik ve arama enstitüsünün mecmuasından almış olduğu, krokinin 931 senesinde yayılmış olduğunu ileri sürmekte isede, bu krokide tarih mevcut olmadığı ve zikri geçen köylerin dahi maden sahası olarak krokide gösterilmemiş olduğu görülmüştür. Buralarda hükümetçe manganiz madeni olduğu tesbit edilmiş olsa Nazım Adasal ve şahit Namık Çağlıya arama ruhsatnamesi verilmezdi. Davalı vekilinin takaddüm ve ruçhan hakkı müvekilinde bulunduğu dair gösterdiği iki şahidin ifadeleri devrek asliye hukuk mahkemesi aracile alınmıştır. Bunlardan Recep Abalı 947 yılında Zonguldağın Beycuma pazarında iken davalı Nazım Adasalı beş lira ücretle beygirini kiraladığı ve Hüseyin Çavuşoğlu dağına beraber gittiklerini numuneler aldığını, tekrar Beycumaya döndüklerini oradan Zonguldağa gittiğini, davacı Mehmet Ali Filiz beraber olmadığını maden arayıp aramadığını bilmediğini ifade etmiştir. Yusuf Mıcık ise, iki tarafı şahsen tanımadığını tahminen 6-7 sene evvel

Beycumada at aradığı ve kendi atı verilmiş olduğunu, kendisini bulamayınca evvelki şahidin atını alıp Hüseyin Çavuşoğlu köyüne gittiğini işittiğini başka bilgisi olmadığını ifade etmiştir. Bunlardan Yusuf ifadesini bir dereceye kadar diğer şahit Recep Abalının atını kullandığına destek olur. Recep Abalı mühendisin ağzından bu madeni kendisi veya başkasının hesabına tetkik ettiği hakkında bir ifade de bulunmamıştır. Mühendis bir kaç def'a maden yerlerine gittiğine göre bir def'ada yalnız gitmiş olabilir. Esasen Recep hadisenin 947 tarihinde olduğunu ifade ettiği halde görmeyen Yusuf bunun altı yedi sene evvel olduğunu söylemesi dahi dikkate şayandır. Esasen davalı vekili kendi şahitlerinin ifadesini bir delil olarak ileri sürmemiş ve bütün savunmaları davacının delillerini tahlil etmek, maden nizamnamesine, genelgelere devlet şurası kararlarına, davacının yazılı vesikası olmadığına ve arzuhalinde 948 yılı yazılı olmasına ve mahkemenin selâhiyet ve vazife cihetine dayanmakta ve bunlarda yukarıda yazılı olduğu gibi karşılaştırılarak kanuna uygun olup olmadığı cihetlerinin tartışması ciheti yapılmıştır.

HÜKÜM FIKRASI :

Yukarıda maddi ve hukuki sebepleri gösterildiği gibi davacı Mehmet Ali Filiz, şahit Eyüp Arslan vasıtasile Hüseyin Çavuşoğlu köyünde manganez madeni olduğunu haber alması üzerine birlikte sözü geçen yere gittikleri ve orman içinde ve suların aşındığı meydana çıkardığı karataşlardan numunelik almış bulunduğu ve bunları Zonguldağa getirip dükkânın vitrinine ve çekmecesine koymuş, bir çok kimselere ve bu meydana şahitlerin bazısına göstermiş olduğu ve eskiden tanıdığı mühendis Nazım Adasalı Zonguldağa davet edip tetkik ettireceğini söylemiş ve nihayet 947 yılı yaz ayları içinde Nazım Adasalı Zonguldağa bu iş için gelmiş bulunduğu ve davacının dükkânında ve bahçesinde bu iş üzerinde konuştukları ve davacının maden yerinden aldığı numuneleri tetkik etmiş olduğu ve ertesi günü şoför Akif veya Cemâl Soysal taksisi ile beycuma bucağına kadar gitmiş oldukları ve oradan hazırlanan atlarla maden yerine gittikleri ve araştırma yaptıkları numuneler aldıkları ve fasıhalı olarak bu gidiş dönüş bir çok defa tekrarlanmış olduğu ve şahit Ahmet Gürdal kendi çiftliğinde maden tetkik etmesini mühendise teklif ettiğini ve mühendis Amerikadan 1000 lira kıymetinde bir alet getireceğini onunla tetkik edeceğini bildirmiş bulunduğu ve bir ay kadar devam eden bu süre içinde davalı mühendisin otel ve lokanta ve gidiş dönüş nakliye masrafları ve yol vasıtaları hep davacı tarafından temin edilmiş olduğu ve sonunda davalı mühendis maden olduğunu fakat asta-

rı yüzünden pahalı olacağını söylemesi üzerine bu işin bir kazanç temin etmeyeceğini davacıya bildirmiş bulunduğu ve kendisinden bir hak talep etmeyeceğine dair bir vesika yazıp davacıya vermiş isede, davacı mademki maden yokmuş ne hak dava edeceğim diyerek vesikayı yırtıp atmış olduğu ve davalı mühendis tekrar İstanbula dönmüş bulunduğu ve oradan 11/11/947 tarihli dilekçe ile Zonguldak ilgili makamlarına müracaat ederek Hüseyin Çavuşoğlu köyünde manganez madeni arama ruhsatnamesi verilmesini istemiş bulunduğu ve kanuni muamele yapıldıktan sonra 21/9/949 tarih ve 113/8 sayılı arama ruhsatnamesinde yazılı sınırlarla çevrilmiş saha içinde kendisine ruhsatname verilmiş bulunduğu ve 19/9/950 tarihinde bu ruhsatnameyi Ankarada maden Komandit Şirketine devir ve ferağ etmiş olduğu ve aynı mahalde Şahit Namık Çağlı mühendis Nazım Adasaldan daha evvel 22/10/947 tarihinde arama ruhsatnamesi için Ankaraya müracaat etmiş bulunduğu ve her ikisine ruhsatname verilmiş olduğu, Namık Çağlı ile Nazım Adasalın maden sahaları sınırları arasında aralarında ihtilaf çıkmış olduğu ve Ankaradan hey'etler gelerek iki tarafın sahasını tesbit ettikleri ve bunu haber alan Davacı Mehmet Ali Filiz Nazım Adasal ile kavga ettiği ve sahtekâr bana bu kadar masraf yaptırdın demiş olduğu ve bu hadise davalının maden ruhsatnamesi Komandit Şirketine devrettikten sonra vuku bulduğu ve bu suretle ittila eden davacı 11/11/950 tarih ve 17115 sayı ile Komandit Şirketine ihtarname keşide etmiş bulunduğu ve davacının bulunduğu aynı saha hakkında davalı Nazım Adasalın arama ruhsatnamesi aldığı ve aynı yeri Komandit Şirketine devir ve ferağ etmiş olduğu maden bürosu şefliğinin kayıtlarına uygun cevabı ve ihtarname ve dinlenen şahitlerin ifadeleriyle tahakkuk etmiş bulunduğu ve bu suretle mezkûr manganez madenini bulmakta takaddüm ve ruçhan hakkı davacı Mehmet Ali Filizin olduğu, Davalı Nazım Adasalın, davacı tarafından Zonguldağa getirmiş olması ve onun nam ve hesabına tetkikleri yapması gibi maddi ve hukuki hadiselerin vuku bulmasile belirmiş bulunduğu ve davalı mühendis Nazım Adasal Davacı Mehmet Ali Filizin kendisine sarsılmaz itimadından faydalanarak hakikat hilâfına madenin bir kazanç getiremeyeceğini ileri sürerek bu işten vaz geçmesini telkin etmiş bulunduğu ve davacı şahit Namık Çağlı gibi vasita ile maden numunelerini Ankaraya gönderip tahlil ettirmeğe davalıya inanması, kanması, aldanması yüzünden lüzum görmemiş olduğu ve bundan istifade eden davalı Nazım Adasal aynı madeni kendi nam ve hesabına davacıdan gizli olarak arama ruhsatnamesi verilmesini dilekçe ile talep etmiş ve muvaffak olmuş bulunduğu sabit olmuş bu haller hak ve adalete fen erbabının duygularına uygun görülmemiş olduğundan 21/9/949 tarihli 113/8 nu-

maralı manganez arama ruhsatnamesinin takaddüm ve ruçhan hakkını davacı Mehmet Ali Filizin iktisab etmiş olduğunun şübutuna buna aykırı davalı vekilinin bütün savunmalarının reddine ve aşağıda dizisi gösterilen davacı tarafın kalem marifetiyle yapmış olduğu (88) lira (28) kuruşu avukatlık ücreti tarifesine göre takdir edilen 75 lira vekâlet ücreti birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine ve peşin verilen 100 kuruş sayılarak geri kalan 90 kuruş ilâm harcının davalıdan alınmasına yargıtay yolu açık olmak üzere 9/6/952 tarihinde verilen karar davacı ve davalı vekillerinin yüzlerine usulünce ve açıkca bildirildi. 9/6/952

Yargıç 4922

Ali Rıza Azak

Kâtip

İş bu ilâm aslının aynısıdır 14/4/954

Kâtip

Baş Kâtip

Vesika No : 2

Türkiye Cumhuriyeti

Yargıtay Dördüncü Hukuk Dairesi

İ L Â M

5221/3767

Mehmet Ali Filiz vekili avukat Fuat Arıkan tarafından Nazım Adasal vekili avukat Hüseyin Cahid Gürol aleyhine açılan ve Maden Bulmada takaddüm ve ruçhan hakkının tesbiti davasının Zonguldak asliye ikinci hukuk yargıçlığınca bozma kararına uyularak yapılan yargılaması sonunda: tafsilatı ilâmında yazılı olduğu üzere; manganez madeni arama ruhsatnamesinin takaddüm ve ruçhan hakkının davacının iktisab etmiş olduğundan şübutuna dair verilen 9/6/952 tarih ve 232 sayılı hükmün duruşma yapılma suretiyle temyizden incelenmesi davalı Nazım Adasal vekili avukat Hüseyin Cahid Gürol tarafından istenilmiş olmakla bittetkik işin mahiyeti itibarile duruşmaya tabi mevaddan olmadığı anlaşılacak bu istemin reddine karar verildikten ve temyiz isteminin süresi içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün kâalar okunup gereği düşünüldü.

Mahkemece bozmaya uyularak davaya bakılmış olup davacı dava dilekçesinde davalının maden arama şirketine ortak olduğu ileri sürülmüş ve davalı vekili ise müvekkilinin ruhsatnameyi şirkete devir ettiğini ve şirketle bir ilgisi bulunmadığını ileri sürerek husumet def'inde bulunmuş olmasına göre bu hususun incelenerek neticesine göre bir hüküm verilerek icab ederken bundan zuhul edilerek noksan tahkikata müsteniden hüküm verilmesi yolsuz ve usul ve kanuna muhalif olduğundan davalı

vekilinin bozma dileklerinin kabulile hükmün yalnız bu noktadan (bozulmasına) ve aşağıda yazılı temyiz giderinin ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 12/9/1952 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Vesika No : 3

ZONGULDAK ASLİYE İKİNCİ HUKUK MAHKEMESİ

İ L Â M I

- Esas No : 952/472
 Karar No : 952/481
 Yargıç : Ali Rıza Azak 4922
 Kâtip : Eyup Güleri
 Davacı : Mehmet Ali Filiz, Zonguldak Fevzipaşa caddesi
 Filiz apartmanı altında oto levazımcısı,
 Vekili : Avukat Fuat Arkan
 Davalı : Nazım Adasal, Ankara Sanayi caddesi Kuloğlu
 apartmanı No: 7 de oturur Maden Komandit Şir-
 keti mühendisi,
 Vekili : Avukat Hüseyin Cahit Gürol ve Zeki Sıdali
 Dava : Maden bulmakta takaddüm ve ruçhan hakkının tes-
 biti,

Tafsilâtı 9/6/1952 tarihli, 391/232 sayılı kararda ve dosyası içindeki kağıtlarda yazılıdır. Davacı Vekili avukat Fuat Arkan 3/Şubat/1951 tarihinde kayıt olunan dava arzualinde Madeni bulanın müvekkili olduğu ruçhan hakkının müvekkiline ait bulunduğu tanınmasına karar verilmesini dava etmiştir. Davalı vekilinin savunması varit görülmiyerek 14/3/1951 tarihli, 17-16 sayılı kararlar Maden nizamnamesinin 98. nci maddesinin Şumulüne girmekte bulunduğu Ruçhan hakkı davasının rüyet ve intacı dâniştayın görevi dahilinde bulunduğu davanın bu yönden reddine karar verilmiştir.

Davacı tarafın temyizi üzerine Yargıtay 4. ncü Hukuk dairesinin 11/5/1951 tarihli 4990/3684 sayılı ilâmla (Dava İdare Aleyhine açılmış olmayıp bir Fert aleyhine ikame edilmiş olmasına ve maddi hadiselerin tesbiti talebine matuf bulunmasına ve Maadin Nizamnamesinin 98. nci maddesinin hadise ile ilgisi bulunmamasına binaen davaya bakılmak gerekli iken yazılı şekilde karar verilmesi yolsuz) görüldüğünden bozulmuştur. Bozma kararına uyulmuş ve yapılan tahkikat ve tetkikat sonunda 9/6/1952 tarihli kararlar manganez arama ve bulma takaddüm ruçhan hak-

kinin davacı Mehmet Ali Filizin iktisab etmiş olduğunun sübutuna karar verilmiştir. Bu kararda davalı vekili tarafından temyiz edilmiş Yargıtay 4 ncü Hukuk dairesinin 12/9/952 tarihli 5221/3767 sayılı ilâmla (Davacı, Dava dilekçesinde, Davalının Maden arama şirketine Ortak olduğunu ileri sürmüş ve davalı Vekili ise Müvekkilinin ruhsatnameyi şirkete devir ettiğini ve şirketle bir ilgisi bulunmadığını ileri sürerek husumet def'inde bulunmuş olmasına göre bu hususun incelenerek neticesine göre bir hüküm verilmek icab ederken noksan tahkikata müsteniden hüküm verilmesi yolsuz usul ve kanuna muhalif olduğundan davalı vekilinin bozma dileklerinin kabulü ile hükmün yalnız bu noktadan bozulmasına) karar verilmiştir.

Bozma ilâm'na karşı iki taraf vekillerinin iddia ve savunmaları zabıtnamede yazılı olduğu gibi alınmıştır. Davanın başından sonuna kadar, Davacı vekilinin yazılı ve sözlü olarak zabıtnameye geçen bütün iddialarında davasının manganez madeni bulunan müvekkili olduğunu bu işte tekaddüm ve ruçhan hakkının müvekkiline ait bulunduğunun tanınmasına karar verilmesini dava etmekten ibarettir. Davalı vekili dahi savunmalarında madeni bularak davacıya haber veren şahit Eyüp Arslan olduğuna göre ruçhan hakkının ona ait olmasını icap ettiğini ileri sürmüştür. Bu suretle iki taraf vekilleri davanın manganez madeni bulmakta takaddüm ve ruçhan hakkının taraflardan birisine tanınması davası olduğunda mutabık kalmışlardır. Ve bunun için her iki tarafta madeni kendisi bulduğu hakkında şahit ikame etmiş ve madeni bulmakta hakkı takaddüm ve ruçhanın kendilerinde bulunduğunu her iki taraf isbata çalışmıştır. Davacı taraf İdari Makamlar tarafından davalı Nazım Adasal'a verilen ve onun tarafından Komandit Şirkete devredilen ruhsatnamenin Nazım Adasala verilmesi hakkı ve kanunsuz olduğu ve aslında kanunsuz olarak verilen ruhsatnamenin şirkete devir ve temlik edilmesi dahi hükümsüz bulunduğu bu ruhsatnamenin iptali hakkında bir dava ve iddia ve buna karşıda bir savunma mesbuk değildir. Ve böyle bir dava olması dahi kabul edilemez. Çünkü ruhsatnameyi idari makamlar vermiş idari bir akit olduğu bunun iptal ve hükümsüzlüğüne karar vermek Adalet mahkemelerinin görevi dışında ve Danıştaya ait bir iştir. Davanın konusu münhasıran madeni bulmakta tekaddüm hakkı ve ruçhan davası olduğu, Yargıtay 4. ncü Hukuk dairesinin 11/5/951 tarihli birinci bozma ilâmında davanın (Maddi hadiselerin tesbiti talebine matuf bulunmasına) Cümlesi ile tebarüz ettirilmiştir. Davacı vekilinin isbat sadedinde müvekkili tarafından aranıp bulunan ve hakkı takaddüm ve ruçhanı olan manganez madeni idare tarafından davalı Nazım Adasala ruhsatname verilmiş ve onun tarafından Komandit şirkete ortaklıkla devredilmiş ol-

duğunu bildirmesi ruhsatname verilmesini dava etmiş olmaz. Davalı vekilinin bir çok def'ileri arasında müvekkili idari makamlardan aldığı ruhsatnameyi şirkete devretmiş olduğu ve şirketle bir ilgisi olmadığını ve husumetin müvekkiline tevccüh etmediğini ileri sürmüştür. Davalının İdari makamlardan aldığı ruhsatnameyi şirkete ortaklıkla devrettiğini kabul ve ikrar etmiş ve Bölge Ekonomi Müdürlüğünün dosya içindeki 21/9/949 tarihli, 113/8 sayılı cevabında ruhsatname davalı Nazım Adasal'a verildiği ve onun tarafından 19/9/950 tarihinde ruhsatnamedeki hak ve vecibelerini il idare kurulunda Ankarada sanayi caddesi Kuloğlu apartmanında 7 numarada Maden Komandit Şirketine devrettiği ve halen sözü geçen saha ile bir alâkası bulunmadığını bildirmiştir. Bu cihet 9/6/952 tarihli kararın her yerinde ve hususile üç ve dördüncü sahifelerinde ve üç numaralı bentde bir sayfa kadar yazı ile tebarrüz ettirilmiş hakkı takaddüm ve ruçhan davasının ruhsatname ve ruhsatnameyi satın alan şirketle bir ilgisi bulunmadığı ve şirkete husumet tevccüh etmediğinden varit olmayan bu savunmanın reddine karar verilmiş olduğu yazılıdır. Burada davacı ile davalı vekilleri arasında ayrılık yalnız davacı vekili, davalının istihsal ettiği ruhsatnameyi şirkete ortak olarak devir ve temlik ettiği ve davalı vekili ise, ortak olmaksızın ve ilgisi kalmaksızın devir ve temlik ettiğini ileri sürmektedir. Davalının bu savunması Ekonomi Bölge Müdürlüğünün cevabına uygundur. Davalı Nazım Adasal ruhsatnamedeki hak ve vecibelerini tamamen şirkete devretmiş ve bu maden sahası ile bir ilgisi kalmadığını ve başkaca ruhsatname vermediğini bildirmekle Nazım Adasalın madende ortak olmadığı belirtilmiştir. Bu suretle madenin ruhsatnamedeki hak ve vecibeleri birlikte şirkete intikal ettiğini resmi kayda göre kabul etmek zaruridir. Ve bunda davalı Nazım Adasalın ortak olduğunu resmi vesikaya karşı kabule imkân yoktur. Davalının istihsal ve iktisab ettiği resmi ruhsatname ile malik bulunduğu hak ve vecibelerini şirkete devredebilir. Ve bu ruhsatnameyi davacı Mehmet Ali Filiz almış olsaydı aynı haklara sahip olmuş olacağından yine şirkete devir ve temlik edebilirdi. Ve şirket dahi hilâfı henüz sabit olmayan resmi ruhsatnameyi her hangi birisinden temellük etmesinde kanuni bir mahzur yoktur. Bu ruhsatnamenin alâkadar makamlar tarafından iptal edilinceye kadar şirket için mülkiyet ifade eder. Ve netekim şirket kendisine devrolunan ruhsatname ile madeni işletmektedir. Davacı dahi şirketin aleyhinde bir dava açmamış ve madeni işletmesinde engel olmamıştır. Madeni arayıp bulmakta fi'ili hadiseler davacı ile davalı arasında ceryan etmiştir. Bu işlerde şirketin hiç bir ilgisi yoktur. Bu suretle dava maddi hadiselerin tesbiti hakkı takaddüm ve ruçhan davasının, Davacı ile şirket arasında vuku bulup bulmadığını tahkike lüzum

yoktur. Ve bu bakımdan şirkete husumet teveccüh etmez. Davacının hakkı tekaddüm ve ruçhanı sabit ve kesinleştiği takdirde ruhsatnamenin kanuni merci'inden iptalini ve kendi namına ruhsatname alarak bununla şirkete müracaat ederek mal sahibi kendisi olduğunu isbat ederek hak talebinde bulunabilir. Bunun haricinde hakkı takaddüm konusunda davacının şirket ile bir ilgisi yoktur. Davalı tarafından ruhsatnamenin şirkete devredilmesi hakkı takaddüm ve ruçhan hakkı dahi şirkete intikal etmez. Şirket resmi bir vesika üzerine satın almış ve bu vesikanın hilâfı sabit oluncaya kadar şirket için muteber olduğunu kabul etmek lâzımdır. Bu ruhsatname haksız ve kanununa aykırı olarak Nazım Adasal'a verildiği sabit olduğu takdirde şirket o vakit kendi hukukunu arayabilir. Yüksek Yargıtay 4. ncü Hukuk dairesinin 12/9/952 tarihli ilâmında davalı vekilinin Müvekkilinin ruhsatnameyi şirkete devretmiş olduğunu ileri sürerek husumet def'inde bulunmuş olmasına göre bu hususun incelenmeden noksan tahkikata müsteniden hüküm verilmesini yolsuz bulmuştur. Yukarıda yazılı olduğu gibi davalı Nazım Adasal istihsal ettiği ruhsatnameyi şirkete devrettiğini ve onun hakkındaki savunmasını davacı vekili kabul ve ikrar ettiği gibi Bölge Ekonomi Müdürlüğünden dahi sorulan ve alınan cevap ile belirmiş bulunduğu ve bunlardan başka bu def'i hakkında ne gibi tahkikat yapılacağı ve tahkikatın noksanlığı nerede bulunduğu Yargıtay bozma ilâmında belirtilmediği gibi bu ciheti ileri süren davalı vekili dahi noksan tahkikatın ne olduğunu bildirmemiştir. Bu cihet hakkında tahkikat noksan olmadığı neticesine varılmış ve yine sözü geçen ilâmın yazılı yerinde bu tahkikat Uzun uzadıya incelenerek dava konusu iki taraf arasında manganez madeninin arama ve bulmada birinci bozma ilâmında dahi kabul edildiği gibi maddi hadiselerin tesbiti talebine matuf ve bu işte hakkı takaddüm ve ruçhan taraflardan hangisine ait bulunduğu hakkında olup Davalı Nazım Adasal'a idari makamlar tarafından verilen ruhsatname ve bu ruhsatnamenin şirkete devir ve temlikine ait bulunmadığı bu suretle Nazım Adasaldan ruhsatnameyi devren temellük eden şirketin manganez madeni bulmakta maddi hadiselerin tesbitine matuf hakkı takaddüm ve ruçhan davasile şirketin bir ilgisi bulunmadığından husumetin şirkete teveccüh edeceği hakkında davacının savunması tahkik ve usulunce red edilmiş olduğundan Bozma ilâmında noksan tahkikat ve inceleme yapılmadığı karara göre yerinde görülmemiş ve davacı vekilinin buna dair iddiaları yerinde görülmüş olduğundan 9/6/952 tarihli kararda yazılı sebeplerden ötürü ısrar edilmesine Yargıtay Yolu açık olmak üzere 5/12/952 tarihinde verilen karar davacı vekili ile Davalı vekillerinden Zeki Sıdalcı'nın Yüzlerine karşı usulünce ve açıkca bildirildi.

Vesika No : 4

TEMYİZ MAHKEMESİ

Hukuk Heyeti Umumiyesi

Sayı

Esas Karar

4/127 145

İ L Â M

Kararın	{	Mahkemesi	:	Zonguldak Asliye İkinci Hukuk
		Tarihi	:	5/12/1952
		No :	:	952/472 E. 481 K.

Taraflar	{	Müddei	:	Mehmet Ali Filiz vekili avukat Fuat Arkan
		Müddeaaaleyh	:	Nazım Adasal vekili avukat Hüseyin Cahit Gürol ve Zeki Sıdal

Üçüncü Şahıs :

Davacı vekili; Müvekkilinin Maden bulmada tekaddüm ve rüchan hakkının tesbitine karar verilmesini talebetmiştir.

HÜKÜM : Bozma kararına uyularak yapılan muhakeme sonunda: Manganez madeni arama ruhsatnamesinin tekaddüm ve rüchan hakkını davacının iktisabetmiş olduğundan sübutuna dair verilen hüküm Temyiz dördüncü Hukuk dairesince; Mahkemece bozmaya uyularak davaya bakılmış olup dava dilekçesinde davalının maden arama şirketine ortak olduğu ileri sürülmüş ve davalı vekili ise müvekkilinin ruhsatnameyi şirkete devrettiğini ve şirketle bir ilgisi bulunmadığını ileri sürerek husumet def'inde bulunmuş olmasına göre bu hususun incelenerek neticesine göre bir hüküm verilmek icapederken bundan zühül edilerek noksan tahkikata müsteniden hüküm verilmesi yolsuz olduğundan bahisle bozularak mahalline iade kılınmakla; Yeniden yapılan muhakeme sonunda: Evvelce verilen hüküm usul ve kanuna uygun bulunmuş olduğundan ve saireden dolayı ısrara karar verilmiştir.

Temyiz eden: Davalı Nazım Adasal vekili avukat Zeki Sıdal.

—(Temyiz kararı)—

Hukuk Hey'eti Umumiyesince bittetik ısrarı mutazammın olan son Hüküm müddetinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve davalı vekilinin temyiz tetkikatının mürafaalı olarak yapılması hakkındaki isteğinin; kanunen muayyen olan sürenin geçirilmesinden sonra verilen lâyiha ile talebedilmiş olması bakımından; kabulüne kanunî imkân mevcut bulunmuş ve taraflardan izahat alınmasına da lüzum görülmemiş olmakla evrak üzerinde inceleme yapılarak gereği düşünülürdü :

Davalı vekilinin; ruhsatnamenin bütün hukuk ve vecaibi ile şirkete devredildiğinden bahsile ileri sürdüğü husumet itirazı mahkemece mucip sebeplerle reddedilmiş olmasına göre varit olmıyan temyiz itirazlarının reddile usul ve kanuna uygun ve mucip sebeplere müstenid bulunan ısrar kararının **ONANMASINA** ve aşağıda müfredatı yazılı (1580) kuruluş temyiz ilâmı harcımın temyiz edenden alınmasına 9/12/1953 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

Vesika No : 5

T. C.

İktisat ve Ticaret Vekâleti
Maden İşleri Genel Müdürlüğü
9/12539

Zonguldak İkinci Asliye Hukuk
Mahkemesinin 9/6/1952 tarihli
ve 391/232 sayılı ilâmı hakkın-
da :

Birinci İcra Memurluğuna
Zonguldak

10/6/1954 — 954/701 yazınıza :

Bu yazınızda Zonguldakda mukim Mehmet Ali Filiz tarafından Ankarada Sanayi caddesinde Kulluoğlu apt. No/7 de Maden Komandit Şirketi mühendisi Nazım Adasal aleyhine maden bulmada takaddüm ve rüçhan hakkının subutuna mütedair Zonguldak İkinci Asliye Hukuk Mahkemesinde ikame olunan davanın yapılan muhakemesinde, Vekâletimizce verilen 21/9/1949 gün ve 113/8 sayılı maden arama ruhsatnamesinin takaddüm ve rüçhan hakkını davacı Mehmet Ali Filiz'in iktisap etmiş bulunduğu sabit olduğundan bu hakkın subutuna dair adı geçen mahkemece ittihaz olunan 9/6/1952 günlü ve 391/232 sayılı hükmün Yüksek

Temyiz Mahkemesi Hukuk Heyeti Umumiyesinin 9/12/1953 gün ve 127/145 sayılı ilâmı ile tasdik olunarak kesinleşmiş bulunduğu memuriyetinizden Nazım Adasal aleyhinde yapılan İcra takibi dolayısıyla verilen ilâm münderecatı ile anlaşıldığı ve alacaklı Mehmet Ali Filiz bu hakkın teşkilini talep eylemiş olduğundan Vekâletimizce verilen 21/9/1949 gün ve 113/8 sayılı ruhsatnamenin takaddüm ve rüçhan hakkının davacı Zonguldak Fevzipaşa caddesinde tüccar Mehmet Ali Filiz namına olan bu ruhsatnameye ait kaydın bu suretle tashihi ve tashih edildiğinin Memuriyetinize bildirilmesi talep edilmektedir.

1 — Bahis konusu ilâm'ın tetkikinden «21/9/1949 tarihli ve 113/8 numaralı manganez arama ruhsatnamesinin takaddüm ve rüçhan hakkının davacı Mehmet Ali Filiz'in iktisap etmiş olduğunun subutuna» karar verildiği anlaşılmakta olup yazınızda bildirildiği şekilde mezkûr ilâmın takaddüm hakkının Mehmet Ali Filiz namına teşkiline ve bu ruhsatnameye ait kaydın tashihine müteallik bir kaydı ihtiva etmediği görülmüştür.

Takaddüm hakkı ise, arama ruhsatnamesi itası talebini havi yapılan müracaat üzerine doğan bir haktır.

Bu hakkın doğması için Vilâyete usulüne tevfikân müracaat yapılması icap eder.

Davacı Mehmet Ali Filiz tarafından böyle bir müracaat yapılmamıştır.

2 — Mahkemenin rüyet ettiği dava, maddî hadiselerin tesbitine ait olup davacı Mehmet Ali Filiz ile davalı Nazım Adasal arasında cereyan etmiştir. Davada Vekâletimiz taraf değildir.

Mezkûr mahkeme kararı, davada taraf olmayan İdareyi Nazım Adasal aleyhine ve Mehmet Ali Filiz lehine muamele ve tasarrufta bulunmağa icbar edecek bir mahiyet ve hukukî kıymeti haiz bulunmamaktadır.

İlâmda subutuna karar verilen arama bulma fiilleri, bu fiilleri icraya izin veren usulü dairesinde bir arama ruhsatnamesine müstenit olmadığından esas itibariyle hukukî netice tevhit edecek mahiyette değildir.

Yukarıda işaret edildiği üzere açılan tesbit davası neticesinde verilen kararda bazı maddî hadiseler tesbit edilmiştir. Bu tesbit de yalnız maddî vakıalara aittir.

Zonguldak Asliye İkinci Hukuk Mahkemesinin kararı, Mehmet Ali Filiz ile Nazım Adasal arasında cereyan eden hadiselerin subutunu ifade

ettiğine göre Nazım Adasal'ın haksız fiilinden hasıl olan zararı için Mehmet Ali Filizin adli kaza yoluyla hakkını araması icap eder.

Nazım Adasal tarafından usulüne tevfikân istihsal edilen arama ruhsatnamesi yine kanunî hükümler dairesinde bir şirkete devir ve ferağ olunmuş ve bunun neticesinde mezkûr şirkete talebine binaen usulü dairesinde ve mevzuata uygun olarak işletme ruhsatnamesi verilmiş, böylece üçüncü şahısların maden sahasında işletme hakkı teessüs etmiş bulunmaktadır.

Mehmet Ali Filiz vekili Zonguldak avukatlarından Fuat Arkan tarafından Vekâletimize verilen 21/4/1954 tarihli dilekçe ile bahis konusu mahkeme ilâmı tevdi olunmuş ve 113/8 sayılı arama ruhsatnamesine mevzu olan saha dahilinde manganez madeni aramak üzere gerekli arama ruhsatnamesinin doğrudan doğruya müvekkili Mehmet Ali Filiz namına tanzim ve itası talep edilmiştir.

Yukarıda birinci ve ikinci maddelerde de izah olunduğu şekilde söz konusu mahkeme ilâmı hakkında Vekâletimizce yapılacak bir muamele bulunmadığı hususu 6/5/1954 tarihli ve 9/10028 sayılı yazımızla 14/5/1954 tarihinde ilmühaber mukabilinde Mehmet Ali Filiz vekili avukat Fuat Arkan'a tebliğ edilmiştir.

Bu itibarla, muhkem kazıye halini alan ve Vekâletimizin taraf teşkil etmediği zikri geçen mahkeme ilâmının Vekâletimiz muamelâtına müessir olamacağı, muhkem kaziyelerin tesirleri hakkındaki hukukî esaslarımıza binaen adı geçen ilâmın Vekâletimizi ilgilendirmeyeceği ve ilzam etmiyeceği aşikârdır.

Bu hususta Mehkeme Ali Filiz vekiline verilen cevap kendisini tatmin etmemiş ise mumaileyhin yapacağı iş, mevzuatımıza göre vekâletimizce hukuken icrasına imkân bulunmayan bir ilâmı Dairenize tevdi ederek icrası talebinde bulunmak değil kendisine tebliğ ettirilen idarî karar aleyhine Devlet Şurasına müracaat etmekten ibarettir.

Keyfiyetten bilgi edinişmesini rica ederim.

İktisat ve Ticaret
Vekili

N o t :

Bu yazının bir sureti
malûmaten Adliye Vekâletine
gönderilmiştir.

Ashı gibidir.

Vesika No : 6

T. C.
İktisat ve Ticaret Vekâleti
Maden İş. Genel Müd.
9/12540

1/7/1954

Zonguldak 2 inci Asliye Hukuk
Mahkemesinin ilâmı hak.

Adliye Vekâletine

Zonguldak Birinci İcra Memurluğundan alınan 10/6/1954 tarihli ve 954/701 sayılı tezkerede bahsi geçen Zonguldak İkinci Asliye Hukuk Mahkemesinin ilâmı ve Vekâletimiz tarafından İcra Memurluğuna verilen cevabı havi yazı örnekleri ilişik olarak sunulmuştur.

Bilgi edinişmesini, bu hususta herhangi bir mütalâa'ları varsa iş'arına müsadelerini saygılarımla arz ederim.

İktisat ve Ticaret
Vekili

Aslının gibidir.

Vesika No : 7

T. C.
ADALET BAKANLIĞI
H. İŞ.U. Müdürlüğü
12441

18/Eylül/1954

Özü : Maden arama ruhsatnamesinde takaddüm hakkının subutuna dair verilen kararın icrası hakkında :

İktisat ve Ticaret Vekâletine

Maden İş'leri Umum Müdürlüğü ifadesiy'e alınan 1/7/1954 tarih ve 9/12540 sayılı yazıya karşılıktır.

Maden arama ruhsatnamesinde takaddüm hakkının subutuna dair ittihaz olunan kararın icrası hakkında Zonguldak C. Müddeiumumiliğinden alınan 4/9/1954 tarih ve 1031/1102 sayılı yazıda, takibin 27/5/1954 günü açılıp karşı taraf Nazım Adasal'a çıkarılan icra emrinin bilâ tebliğ iade edildiği ve karar muktezasının ifası hususunun İcra Memurluğunca Vekâletlerine zuhulen yazıldığı ve Vekâlet'leri yazısı üzerine de İcra Memurluğunca hiç bir muamele yapılmadığı bildirilmiştir.

Bu durum muvacehesinde Vekâletimizce yapılacak muameleye veya herhangi bir mütalâa serdi mevzuubahis olmamaktadır.

Keyfiyet saygı ile arz olunur.

Adliye Vekili Y.

Müsteşar V.

İmza

Aslı gibidir.

Vesika No : 8

T. C.

Devlet Şûrası

Alt ncı Daire

Esas No: 54/2290

Karar No : 55/2114

Davacı : M. Ali Filiz vekili Avukat Burhan Arat Anafartalar caddesi

Konya sokağı Ferah apartmanı Daire : 3 Ankara

Davalı : İktisat ve Ticaret Vekâleti

Davanın Ö: Nazım Adasal namına verilmiş 21/9/1949 gün ve 113/8 numaralı arama ruhsatnamesine ait takaddüm ve rüçhan hakkının müvekkiline aidiyetine Zonguldak Asliye İkinci Hukuk Mahkemesinin 9/6/1952 gün ve 951/391, 952/232 sayılı kararıyla karar verildiği halde idarece bu ilâm infaz edilmiyerek ruhsatname verilmemesine dair idarece müttehad kararın iptali talebinden ibarettir.

Davalının S. Ö. : Hadîsede süre aşımı ileri sürüldükten sonra mezkûr sahaya ait işletme ruhsatnamesi verildiği ve dolayısıyla madenin mekşuf bulunduğu, mekşuf madenler hakkında arama bahis mevzuu olamayacağı, davacı ile Nazım Adasal arasındaki hususî durum idareyi ilgilendirmeyeceği mahkemece verilen ilâm hukuku hususiye sahasına müteallik bulunduğu cihetle davanın reddi gerekeceği mealindedir.

Kanun sözcüsünün D: Davacıya Adliye mahkemesinden aldığı ilâmın infaz edilmeyeceği ve kendisine ruhsatname verilmeyeceği 8/8/1954 tarihinde tebliğ olduğundan ve aynı makama müracaat süreyi kesemeyeceğinden 2/8/1955 gününde açılan davanın müruru müddet sebebiyle reddi gerekir.

Esasa gelince: Davacının Maadin Nizamnamesinin 10 uncu maddesine göre ve Nazım Adasal'dan evvel arama ruhsatnamesi istemediği anlaşıldığından ve arama ruhsatnamesi talep ettiği tarihte o sahanın işletme ruhsatnamesi verilmiş olduğundan ve adliye mahkemesinden alınan ilâm dolayısıyla uğranılan zararın yine adliye mahkemesinde ve şahsın

hususmeti ile istenilmesi mümkün bulunduğundan davanın reddi gerekeceği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ NAMINA

Hüküm veren Devlet Sûrası Altıncı Dairesince duruşma için gün konularak taraflara davetiye gönderilmiş ve davetiyede belirtilen günde davacı vekili avukat Burhan Arat, Davalı idareyi temsilen Hukuk Müşaviri Yaşar Özkipper geldikleri anlaşılınca kanun sözcüsünün huzuru ile açık duruşmaya başlandı. Davacı vekili ve davalı idare mümessili dinlendikten sonra vaki Rasih İhsan Kollektif Şirketi vekili avukat Zeki Sıdal'ın davaya müdahale talebi kabul edilmiyerek kanun sözcüsünün düşüncesi alındı ve bilâhare dosyadaki bütün kâğıtlar incelendi.

Takaddüm hakkının vücudu idareye usule uygun Nazım Adasal'dan evvel vaki olacak bir dilekçe ile mümkün bulunduğu, davacının böyle bir müracaatı ise mesbuk olmadığı, üçüncü şahıs olan Nazım Adasal ile davacı arasında mevcut durum idareyi ilgi'endirmeyeceği gibi Zonguldak Asliye İkinci Hukuk Mahkemesinden alınana ilâm da idareyi takyit edemeyeceği ve davacının bir zararı mevcutsa ilgi'i mercilerinde bir tazminat davası açabileceği cihetle idarece müttehaz kararda isabetsiz'lik yoktur. Bu sebeple davanın reddine ve 800 kuruş ilâm harcından bakiye 550 kuruşun da davacıdan alınmasına 8/11/1955 günün ittifak'a karar verildi.

Reşi   Aza   Aza   Aza   Aza   Aza

F. Özelçi   Z.Önen   R. Esmerer   H. Tanç   C.Önen

tasdikli suretin aynıdır.

27/1/1956